

többször megújított épületekre számíthattunk a feltárások megkezdésekor.

A jelenlegi feltárási szakasz korábbi rétegtani megfigyeléseinket megerősítette, illetve kiegészítette. A legkorábbi időszak települési viszonyainak megfigyelésére most is elsősorban metszetek készítésével volt lehetőség. A sárga agyagos altalaj felett sárgásszürke, lelet nélküli réteget dokumentáltunk. A legkorábbi település meglétére a gazdag kerámia- és egyéb leletanyagból következtethetünk, objektumot azonban nem találtunk, bár az itt álló maradványok pusztulása után jól dokumentálhatóan a feltárási terület nagy részére kiterjedő égett, faszenes réteg keletkezett. Az égésréteg felett szürkés-iszapos, leletekben gazdag réteget figyelhettünk meg, melyet egy kevertebb, többször bolygatótt talajréteg követett. A rétegviszonyok megegyeztek a terület keleti frontján történt feltárások során megfigyelt és dokumentált rétegekkel. A 2. századra datálható település nyomát a leletek alapján elsősorban a telek délnyugati sarkában sejthetjük, a korszakra keltezhető épületmaradvány azonban itt sem került elő.

A megfigyelt rétegeket a kőépületek építése során átvágták.

A legkorábbi kőépület, melynek részeit az 1998-as feltárás során kibontottuk, alaprajza teljesebbé vált. Megtaláltuk az agyagba, feljebb habarcsba alapozott, 80 cm vastag, az épületet délről határoló fal nyugati folytatását, az egyik pillért, valamint az épület nyugati zárófalát. A nyugati oldalon több helyiség létesült, melyből a délit teljes nagyságában feltárhattuk.

A „pilléres” épülettől nyugatra alaprajzában többször megújított, több helyiséges épület állt. Ezek részbeni elbontása után, egyes falszakaszok felhasználásával épült a késő római korszakra keltezhető, nagyméretű apszisos épület, melynek apszisán kívül mindössze egyetlen helyiségét figyelhettük meg. K-Ny tájolású, az erőd főútjáról nyílt, apszisa kelet felé tájolt.

Az apszisos épülettől északra ugyancsak egy, a korábbi kőfalak felhasználásával épült kisebb ház egyes részeit tártuk fel. A korszak egyik legkésőbbi maradványaként a korábbi ásatások során már több helyen kibontott, ipari tevékenység nyomaira utaló nagyméretű átégett felületet (kemence?) tártuk fel.

Az ásatás során több római kőemlék, illetve töredék került elő, többek között egy Apollonak állított oltár.

A területen gondosan rakott kőfalazattal épült, pincével is ellátott barokk kori épület, valamint 2 újkori kút került feltárássra. Az eddig feltárt 4 kút, valamint a korábbi újkori épületek és a 2000. évi ásatás alatt feltárt, egy korábbi telekosztást mutató épületrészek Óbuda 18. századi topográfiájához nyújtanak adatokat. Mindezek a jelzett korszakból származó különböző állapotokat ábrázoló térképek valóságtartalmának megítélésében is segítséget nyújthatnak.

Az újkori beépítéskor, illetve az 1967–72 között zajló bontások során kiterjedt és nagy mélységeket is érintő rombolások történtek. Így az egyik újkori pincével nagy-

részt elrombolt, egy eredetileg is laposan hasadó kövekből barna földes kötőanyaggal megépített helyiség feltárt részlete valószínűleg középkori. Az 50 cm-es falak egy pincéhez tartozhattak, mert betöltésében, valamint a metszetfalban is megfigyelt sárga agyagrögök arra engednek következtetni, hogy felmenő falai talán fával megerősített agyagfalak voltak. A falakkal érintett legmélyebb réteg újkori és középkori kerámiát is tartalmazott. A korhatározást megnehezíti, hogy a helyiség D-i falának jó részét egy újkori pincével elvitték, a helyiség belsejéből pedig csak mintegy 1 méter széles sáv esett bele az eddig feltárt területbe.

FACSÁDY ANNAMÁRIA – GYURICZA ANNA

54. Budapest, III. Farkastorki út – Táborhegyi lejtő által határolt terület

Rő, Á, Ú

2000. augusztus 31. és december 19. között a Magnum Hungária Lakópark Kft. tulajdonában lévő Budapest III. Farkastorki út 16300/5 és 16300/7 hrsz. telkeken a tervezett lakópark helyszínén régészeti feltárást végeztünk.

Az 16300/5 hrsz. telken a kutatás során teljes felületen feltártuk a két lakótömb alapterületét. A telek erősen lejtős hegyoldalon helyezkedik el. Ezt a kedvezőtlen adottságot a korábbi, de modern beépítések előtt igyekeztek teraszos jellegű feltöltéssel kompenzálni. Az épülettörmelékes, humuszos feltöltésből 19–20. századi leletek kerültek elő. A D-i házhely területén a feltöltésbe és némileg a sárga márgás, agyagos altalajba vágott téglapadlós, téglafalás épület részleteit tártuk fel. A felhasznált téglák a közelben állt Bohn-féle, majd Viktória II. téglagyár bélyegeit viselik. Ennél a házhelynél semmilyen más régészeti lelet nem került elő.

Az É-i épület helyén nyitott szelvényekben a feltöltésbe vágva ugyancsak Bohn-téglagyári bélyeges téglákból, tetőcserepekből kirakott falú gödörobjektumot és több, ezzel azonos korú, de szimpla gödröt tártunk fel. Az újkori feltöltés alatt változó vastagságú őshumuszt találtunk. Ebből a rétegből szórványosan újkori, Árpád-kori és római kori cserepek és egyéb leletek kerültek elő. A metszetekben jól megfigyelhető volt az erős erózió nyoma. Feltehetően ez a jelenség mosta szét az ikerház Ny-i találkozásánál talált, meghatározhatatlan korú tűzhelyet is. A lezúduló csapadékvíz elvezetésére, a hegyoldalra merőlegesen átlag 40 cm széles, 40–50 cm mély árkok készültek feltehetőleg az újkorban, amelyeket modern feltöltéssel megszüntettek.

Az 16300/7 hrsz. telek közvetlen közelében helyezkedik el a már korábban ismert, Mátyás király által Fehéregyháza fenntartására alapított pálos kolostor. A két sorban tervezett lakóépületek közül a K-i, négy épület-tömbből álló lakóparkrésztől feltételezhető volt, hogy érinti a korábbi feltárások alapján kialakult alaprajz Ny-i, még sok bizonytalanságot mutató részét. Ebből kifolyólag ennek az épületsornak a helyén É-D-i irányú kutatóárkokat jelöltünk ki, azzal a céllal, hogy felmérhessük az

esetleges falak vagy más régészeti jelenségek elhelyezkedését. A kutatóárkot munkagéppel kezdtük el megnyitni és hamarosan kiderült, hogy csak az É-i, VII. jelű épület területén maradtak intakt rétegek, ugyanis a telek szinte teljes területét a 20. század közepéig működő téglagyár és a hozzá tartozó agyagbánya feltöltött bányagödre foglalja el. A VII. jelű épület helyén a kutatóárkot kiszélesítettük az épület teljes alapterületére. Az építési alapszintig lemélyítve csak a természetes rétegmozgásokat, az erózió jelenségét dokumentálhattuk. Felhasználva az 1998–1999. évi Euro Center üzletház építésénél és a hozzá kapcsolódó közműkiváltásoknál végzett ásatás és leletmentés során, a Farkastorki úton megközelítőleg a VII. épület ÉK-i sarkával egyvonalon előkerült, minden bizonnyal a kolostorhoz tartozó kőfal szintjét, megállapíthattuk, hogy a létesítendő épület alapozási szintje kb. 1 m-rel magasabban lesz. A eredmény viszont felhívja a figyelmet arra, hogy a területen és főként az útburkolat alatt végzett későbbi földmunkák során még várhatóak falak.

Az ásatáson részt vett Nagy Ágnes régész.

KÁRPÁTI ZOLTÁN

55. Budapest, III. volt Filatori-gát HÉV-állomás területe

B, Ró, A

A BTM Aquincumi Múzeuma a Fészek Hungária Kft. felkérésére végzett megelőző feltárást a volt Filatori-gát HÉV-állomás területén, ahol egy BAUMAX áruház építését tervezik. A régészetileg védett területen történő feltárást közvetlen előzménye volt az 1997-ben végzett szondázó jellegű kutatás (AqFüz 4 (1998) 65–71.), illetve az 1999-ben, a jelenlegi területtől délre végzett ásatás (AqFüz 6 (2000) 62–75.).

A 2000. május 23. és augusztus 14. között folyt kutatást a megelőző évben alkalmazott módszerrel végeztük. A 2,5–3 méter vastag újkori törmelékes feltöltést gépi földmunkával távolítottuk el. Azután durva nyersést végeztünk, majd kitűztük a tavalyi négyzethálós rendszer folytatását. A 10×10 méteres nagyságban kitűzött szelvényrendszer kelet-nyugati irányban A-tól E-ig, illetve észak-déli irányban I-től VII-ig terjedt. A nyersést követően, az újkori rétegek alatt már foltok, elszíneződések jelentkeztek a terület déli és keleti szegélyén. A terület közepén azonban egy 3–4 méter mély teknőt rögzítettünk, újkori feltöltéssel.

A feltárást során előkerült leletek részben megerősítik, részben kiegészítik a korábbi eredményeket. A terület keleti peremén őskori (késő bronzkori) szórványos leletek és néhány objektum is előkerült.

Előkerült a korábban regisztrált, az I–2. század fordulójára tehető római kori katonai objektum északi védművének részlete, valamint a római kor későbbi periódusából származó kőcsatorna. Új motívum az ún. Kaszásdűlő – Raktárréti temető déli sírcsoportjainak folytatása a területen. A római kort követő időszakokból a késő avar kort a tavaly ismertté vált telep újabb házai képviselték.

Geológiai érdekesség, hogy a fent jelzett történelmi korszakok mindegyike a századelőn még Rádl-árokknak nevezett és később betöltött természetes patak partján helyezkedett el, kihasználva és alkalmazva a természeti adottságot.

A jelenlegi területen bemutatható emlék nem került elő.

Munkatárs: Bugán Adél. A feltáráson részt vett Lasányi Gábor egyetemi hallgató, az archaeomagnetikai vizsgálatokat Márton Péter, a talajtani vizsgálatokat Fülek György, a geomorfológiai vizsgálatokat Schweitzer Ferenc, az archaeobotanikai mintavételt és vizsgálatot Berzsényi Brigitta végezte.⁵

ZSIDI PAULA

56. Budapest, III. Hajógyári-sziget

I

2000. november 20-án a Duna rendkívül alacsony víz-állásakor a Hajógyári-sziget – Kis-sziget K-i oldalán (a Hajógyári-szigeti öböl Ny-i partján) a helytartói palota térségében, attól D-re a meder partjára merőleges sarkokban levert cölöpöket figyelhettünk meg. A cölöpöket nagyjából 18 csoportra lehetett elkülöníteni, az egyes csoportokban 6–20 db, összesen mintegy 120 cölöp mutatkozott. É felől a legelső cölöp a sólytér D-i végénél került elő, amely nagyjából a palota főépületének D-i falával esett egy vonalba. A cölöpöket innen számítva mintegy 200 m-es szakaszon lehetett követni. Korhatározó lelet nem került elő, feltárássra nem is volt lehetőségünk, geodéziai felmérést és fotódokumentációt készítettünk. Két cölöpöt vizsgálatra kiemeltünk.

A munkában részt vett Busi György geodéta, Kovács Tibor technikus, Málik Éva rajzoló és Komjáthy Péter fotós.

NÉMETH MARGIT

57. Budapest, III. Kiscelli utca 74.

Ró

A telek szondázó jellegű régészeti kutatása során egy 2–3. századi ház visszabontott falát és elplanírozásának nyomait sikerült megfigyelni. A katonaváros kiürítése után ez a terület már külterületnek számít, egy-egy késő római segédcsapat temetkezik az elplanírozott épületek mentén, a felhagyott házak alapfalait sírkertnek használva fel. Néhány téglasírt csak megfigyeltünk, a kutatóárokban egy földsír edény- és gyöngymelléklete és egy melléklet nélküli csecsemősír került elő. A leletanyag alapján ez a temető egyik legkésőbbi parcellájához tartozhatott, a 4–5. sz. fordulójára keltezhető.

MADARASSY ORSOLYA

5 ZSIDI P.: Településszerkezet kutatása az aquincumi katonavárostól északra (Budapest, III. ker., volt Filatori gát HÉV állomás, Hrsz: 19242) AqFüz 7 (2001) 59–67.